

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке ша-
плаћују се по погодби.Редакција је у улици
Франковој бр. 20.Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ„Народ“ излази свакога
дана по подне.Штампарија се налази у Фран-
ковој улици бр. 20.Власник
КРСТА Љ. МИЉЕТИЋ

Рат само ради плена

У Паризу је изашла под насловом »Немачке користи од рата и немачка формула без анексија и оштета«, једна брошура, коју је написао одлични критичар пангерманизма г. Андре Шерадам. По овој брошури може лако да се разуме сва журба, коју Немачка показује да што пре закључи мир.

Из те интересантне брошуре саопштићемо неколико занимљивих ановних открића о немачким тајним намерама, које су сакривене у целој њеној акцији за мир. Г. Шерадам почиње овим:

Чак и кад би немачка формула »без анексија« била искрена и без резерве, ипак би мир, како га она жели, дао Немачкој не само контролу над Аустроугарском, Турском, Балканским државама и Малом Азијом, већ би такво закључење мира дало њој могућност да задржи сав огромни плен, који је она дигла са освојених територија.

А тај плен је превелики. Немачка је под обликом материјала за рад одузела огромне количине ратног материјала, подвозног материјала и свих састава за транспорт. Само белгијске железнице вреде до две и по милијарде франака. Па онда неизрачунљива цифра, коју представљају коњи, стока, производи за исхрану, основне потребе као што су угаљ, уље, минерали, гвожђе, бакар, платно, памук. Само у индустријским варошима на северо-истоку Француске Немци су одузели за шест стотина милиона франака платна, индустриског материјала, мотора, машина, конструкција свих врста, намештаја, и т. д. Крађени су уметнички предмети из цркава, из музеја и код приватних, у Белгији, у Француској и у Италији.

Разни ратни намети у облику оштета, на силних вајмова и разних пореза износе на стотине милиона франака, не рачунајући у крађени новац, драгоцености и хартије од вредности.

Други облик користи Немачке од рата састоји се у њеном економском владању над својим савезницима. Немачка је њима позајмила баначке новчанице а за то се осигурала, да јој се те хартије врате у намирницама, у првим потребама и у војној помоћи. Ови зајмови за њих представљају једну огромну немачку хипотеку и стављају их под потпуну зависност Немачке, која је добила искључив монопол за извоз свега што има у отоманском царству. У исти мах она се припрема за експлоатацију Русије и њених пијаца.

Очевидна политика Немачке је, дакле, да о сигура, свима средствима и док још има времена за себе један мир, који ће јој донети све ове користи. А да би то осигурала, нема никакве сумње, она је готова да врати оно што је војском отела.

На тај начин би се немачки циљеви рата збиља свели на ствари, које би она имала рашта да крије: светски рат, са морем проливане крви и милионима разорених добара, представљао би за разбојничку државу један поход, у коме је успела да доста упљачка и чије се све данашње старанье састоји у томе да очува покрађене и упљачкане ствари.

Готово је невероватно, да у времену, кад се с једне стране истичу светла начела о слободи и праву, да се на другој страни не тражи ништа до плачке.

Али, разуме се, да се не мисли свуда као у немачким управним круговима. Чак, вероватно, не мисли тако ни немачки народ. Зато је велика обмана, кад се помишља да ће се пристати на ма каква поравњања са разбојницима, којима је само до њиховог плена, и који би и доцније пошли у плачкашки поход. Могућности за то не сме им се оставити а то ће се постићи потпуном победом. Пре тога, није само прерано, него и неразумно мислити и говорити о миру.

МЕЂУ ЊИМА

Царх. — Мађарски лист »Аз Ешт« објавио је један жучан чланак против Аустрије. Тај чланак, како тврди »Франкфуртер Цајтунг« изазвао је најжучнији утесак у Бечу.

Рђави односи, који данас стварно владају између Аустрије и Мађарске потичу углавном због рђаве исхране.

»Ове две државе, пише »Франкфуртер Цајтунг«, требале би хитно преча посла него да потпомажу покушаје који имају циљ да поделе монархију«.

ПИСМО ЛОЈДА ЏОРџА

Лондон. — Приликом конференције о циљевима рата, коју је држала странка Рада у Лондону 15 децембра, прочитано је једно писмо председника владе којим се одговара на резолуцију конгреса радничких синдиката, као да би британска влада требала ускоро учини једну изјаву о циљевима рата. Г. Лојд Џорџ каже у свом одговору:

»Изјава о савезничким циљевима рата, разуме се по себи, не може се учинити, осим са одобрењем осталих народа, који се боре уз нас у овом рату. Питање, да се објави нова изјава о томе предмету увек је пред очима савезничких влада али оно није питање о коме енглеска влада може да говори сама.

По мени, идеали за које се ми данас боримо, исти су као и они, због којих је Енглеска ушла у рат. Ми смо примили изазивање Пруске у циљу да један пут за свагда ослободимо свет од несносне опасности милитаризма и да створимо могућним трајан мир тиме, што ће се дати слобода подјармљеним народима и што ће се наредити поштовање свих закона и уговора, који су заштити свих народа, малих и великих.«

НЕУСПЕХ СУМАРЕНА

Париз. — Познати војни критичар »Тана« г. Русо, објавио је једну опширну статистику, којом доказује да је опасност од немачких сумарена знатно смањена. Он држи да су две ствари проузроковале овај немачки неуспех. Прво, испрљеност и невештава немачког особља (симп-

томична је побуна у Килу), и друго методско и прогресивно усавршавање састава за борбу против сумарена код наших Савезника.

Говорећи о будућности сумаренске акције, г. Русо долази до овог закључка:

»Г. Ерик Гедс, рекао је пре неки дан у Доњем Дому да сумаренска акција није још савладава, али је дошао да се рат против сумарена сваког дана води са болим резултатима: да линија, која обележава савезничке губатке, опада; да линија, која обележава конструкцију лађа које ће за месити потопљене, продужује се, а исто тако се продужује и линија, која обележава број потопљених сумарена.

Само о једној од тих линија обавештена је јавност преко званичних извештаја, и то о губицима бродова. Из тих се извештаја види да је број потопљених бродова спао

од два на један. Константујући ово, опште је мишљење данас у Немачкој, да сумаренски рат, који је повела Немачка без милости, није никаква успех, што на стручњаци више не крију«.

БОЖИЋ У ВИТЛЕЈЕМУ

Париз. — Г. Пико председавао је божићној свечаности у Витлејему као преставник сила заштитница Светих Места. Он је свечано ушао у варош Христовог рођења на Бадњи дан. Француска коњица вршила је свечану службу. Француска је, одмах по уласку савезничких трупа у Јерусалим, поново прихватила своју мисију као сила заштитница Светих Места. Та мисија није престајала већ више векова, осим сада за време непријатељстава.

Зато је г. Пико још 2 децембра са церемонијалом примљен у цркви Светог Гроби.

ДАЛМАЦИЈА

VII

У покрајински Сабор бирају се народни посланици на основу куријалног застарелог система, а бирање је посредно, то јест изборници бирају према размери ставовити број бирача, који сваки у својој курији бирају односни број посланика за Сабор. Има већ читав децениј, да се води страшна борба око увођења једнаког тајног непосредног права гласа за покрајинске саборе, али није се још успело, да се свлада отпор владавних кругова.

Постоји курија великих поседника и великих порезника; курија трговачких комора, и курије градских и сеоских општина.

Највећи број посланика излази из курије сеоских општина.

Бирање бирача за градске и сеоске општине врши се у појединим општинама јавним гласањем, где су изборници подељени у три изборна тела. У III тело долазе изборници који плаћају врло малу количину директног државног пореза; у II тело они, који плаћају од прилике до 50 круна директног пореза, а у I они, који плаћају више и интелегенција, то јест: државни и покрајински чиновници, адвокати, лекари; свештеници и јавни белажници и поморски капетани трговачке морине, ако су навршили 24 године. Официри војске и ратне морине немају права гласа.

За посланика може бити изабран сваки припадник провинције, који је иначе способан и има 30 година. Државни чиновници могу бити бирачи у бираче, али за посланика не могу.

Сабор се састаје у Задру.

Већином гласова бара се председник Сабора, али тај је избор пуноважан, кад га владар потврди.

Царски Намесник је као посредник између Сабора и царске владе у Бечу. Он је дужан, да присуствује седницама Сабора и да одлуке Сабора подноси на надлежност владе.

Законе, које донесе Сабор у свом делокругу не према потписује Намесник, већ ресорни Министар у Бечу, те према томе намесник и није јуривички одговоран Сабору. Он само политички одговара, јер је држан, да одговара на интерпелације.

Намесник царском указом, према потписаним од Министарског Савета, сазива и распушта Сабор.

Сабор доноси законе о основним школама, о учитељима и њиховом материјалном стању, о подизању народног здравља у покрајини, и законе о разграничавању општина и деоба општинског добра; одређује стопу за разрезовање покрајинских прарева на државни порез.

Има и свој покрајински буџет.

Сабор има и један одбор, зван »Земаљски Одбор«. Сабор бира из своје средине пет чланова за земаљски одбор, а шести члан и уједно председник одбора је сам председник Сабора. Овај одбор врши своју функцију за целог трајања законодавне периоде Сабора то јест пет година.

Овај одбор има и своје стално чиновништво. Одбору све општине достављају своје предрачуве и колачне рачуне на одобрење. Он врши надзор над општинском економијом, врши преко својих чиновника пре-

посл општинских каса; у опште све што заступа у властат делокруг општина.

Намесник покрајине дужан је увек, кад из законских разлога има да распусти један општински одбор, тражити преставак овога земаљског одбора, што за време балканских ратова 1912. и 1913. г. није учинио. Намесник је тада против воље земаљског одбора распустио готово сва 83. општинска одбора, који су се усудили да на својим седницама изгласају, из расположивих општинских средстава, прилоге Српском Црвеном Крсту и што су у својим ванредним седницама одавали част и симпатије српској браћи, приликом победа над непријатељем.

При новом избору у ове општинске одборе, народ је свуда изабрао опет исте људе у одбор.

Општине имају, како споменуемо, свој општински одбор такозвано »Општинско Вијеће«, које се у градским и већим сеоским општинама састоји од 36 вијећника, а у мањим од 30.

Изборни ред за општине је основан на порезу. Изборница се деле у три изборна тела, исто као и код избора за покрајински Сабор у курији градских и сеоских општина. Избор је непосредан. Свака странка носи своју ласту од 36 односно од 30 кандидата. Листа која има већину гласова представља општину. Изборе затим одобрава Намесник и Земаљски Одбор.

Општинско Вијеће на првој својој седници из своје средине бира председника општине тако званог општинског начелника и шест тзг. општинских председника, који са председником општине сачи-

њавају општинску управу, са одређеним законским делокругом.

Свака општина има свој властити и поверени делокруг.

У властитом делокругу све одлуке доноси општинско вијеће већином гласова и то је обавезно за управу.

Властат је делокруг: одређивање општинског буџета, именовање општинских чиновника и вођење општинске имовине.

У повереном делокругу општински председник је независан од општинског вијећа и одговоран је котарској полицијској власти.

АМЕРИЧКА ВОЈСКА

Вашингтон. — Према званичним извештајима министра војног целокупна оружана снага Сједињених Држава, која се данас налази у Америци и соне стране мора, овако је састављена:

Народна војска и федерална гарда 1,085.820 људи; регуларна војска са резервом 650.000; официра свих чинова 80.000; народна морнарица и морнарска резерва 197.870; милиција и моринска гарда 58.500; морински официри свих чинова 15.200.

Дакле, стајња војска броји 1,815.820 људи а морина 271.870, што чини укупно 2 милиона и 87.390 војника и официра. Од тога броја су 1,400.000 доброволци.

У почетку 1918 војна организација Сједињених Држава била је довољно комплетирана, тако да ће моћи бити позван под заставу и други позив, како је предвиђено војном обавезом. Тиме ће се садашњи ефективни увећати за пола милиона војника и подићи ће мобилну снагу велике америчке војске на 2,600.000 људи.

СМЕО ДВОБОЈ

Рим. — Последњих дана нарочито је била активна савезничка авијатика. Италијански, француски и енглески авијатичари такмичили су се у самоодрицању и смелости. Заштита великим енглеским апаратима, који су праве ваздушне крстареће, италијански авијатичари дали су се у гоњене аустријских аероплана, док су осматрачке ескадриле вршиле смело свој задатак.

Непријатељске дивизије, улогорене у околини Гаља, у долини Кампомуло и на Мелети, добро су осетиле офанзивну снагу наших аероплана. Ваше тона експлозива бачено је на њих, а наши осматрачки су констатовали велику панику, коју је изазвала уредовима непријатеља лавина од наших бомби и торпила. Они су видели масу непријатељских војника где беже друмовима и како се крију по јаругама и баракама, обузети грдним страхом.

Капетан Барака, један од најбољих италијанских авијатичара, однео је ових дана своју тридесету победу.

Он је, долазећи са северо запада, страховитом брзином налетео на један непријатељ-

ски аероплан изнад васа Чамона, и одмах се развио жестоко двобој. Двобој је био смео, без сажаљења, страшаи. Час је један од авијатичара био у превази, час друга, узмцао да повова напуни свој митраљез и брзо се опет враћао да га сручи своје супарнику у груди.

Двобој је завршен на вису Каберлак: аустријски аероплан, обавијен сав густим црним димом, одједном је успорио своју брзину и сав у пламену пао на земљу. Победилац се спусти да утврди резултат двобоја, док су непријатељске батерије готово беснеле против њега; по том се диже у небесно плаватњило и врати се к нама, где смо га са највећим одушевљењем дочекали.

Италијански ирижабља хтели су такође да учествују у светковани. Прешавши линије на Пјаве, ишли су да бомбардују друмове, који су били начичкани непријатељским камионима, логоре и баваке. У близини Кверо, на Лавенци, у области Моте-Одерцо, сручише наши митраљези грдни град од олова на непријатеља.

У спољу дрхтаве и нервоз-

не светлости, коју су Аустријанци управили на наше апарате, изгледало је као да њима латинска цивилизација зачикује аустронемачко варварство.

При повратку из ове експедиције један од наших ирижабља однео је рекорд у вис ком летелу. Термометар на њему показивао је 30 степени испод нуле.

ИЗ РУСИЈЕ

Петроград. — Орган максималиста »Правда« пише:

Немачка је влада изјавила у почетку рата да је њен циљ једино да ослободи потлачене народе од Царизма. Али; немачка влада, која је тлачила Пољаке и Данце, и која није никада признавала принцип слободног развијања германског пролетаријата не може да одигра улогу спаситеља и ако се позива на царизам. То је прави подсмех од стране преставника немачког империјализма тврдећи да су они забринути око ослобођења Пољске, Курландије и Литваније. Само руска револуција даће могућност овим земљама као и Украјини и Финској, да слободно одлуче о својим будућим односима са Русијом. Ако буду желеле да се одвоје, нема ни једног руског војника који би се томе и најмање противно. Како могу »Хинденбург« да реше, да ли народи желе или не желе да се оцепе од Русије? Народи сами имају да донесу одлуку о својој зависности, а немачка влада нема шта да се меша и да пледира њихову ствар.

Петроград. — Максим Горки, носилац максималистичке листе у Москви, категорички је одбио мандат.

Удружење руских књижевника протествовало је против мера које су власти предузеле да ограниче слободу штампе.

Познати књижевник Владимир Корољенко изјавио је да су мере, које су большевици предузели против слободе мисли, премашиле најоштрију царску цензуру.

Мерешковски, писац светскога гласа, који се је прославио нарочито својим познатим романом »Леонардо да Винчи« и студијом »Достојевски и Толстој«, пише: »Пас се боји воде, а тирани речи«.

Најзад је Савез руских жељезничара, коме је Савет народних комесара понудио министарство путова и комуникација, одбио да прими ту понуду.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ 16. децембра слабија ватрена активност.

САОПШТЕЊА

ПРЕМИНУО. — Резервни пешадски капетан I. кл. Вјатомир Л. Рајић, ваши гвјкањер Дирекције Српских Државних Жељезница, преминуо је 14 овог месеца у 12.30. Сахрањен је јуче у 9.30 часова у гробљу у Зејтвлику. Пок. Рајић био је на свима дужностима вредан и поуздан инжањер и официр, а вољен друг и старешина. Бог да га прости.

Делегат Министарства Просвете са наставницима српске гимназије и српске основне школе у Солуну усрдно моли све српске грађане и грађан

ке, којима лежи на срцу школовање наше садашње омладине, да у што већем броју изводе доћи на договор о школовању, васпитавању и помагану омладине.

Договор ће се држати данас 17 ов. м. у 2 ипо сахата у згради гимназијској, улица Свете Софије бр. 103 (одмах иза пресека те улице с Игњатијом, у непосредној близини трамвајске пруге).

По сиршевоме договору изабраће се одбор грађана и грађанка коме ће се поверити управа друштвом, које ће се на договору основати ради васпитања и школовања овдашње српске омладине.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ ИЗВЕШТАЈИ

У току ноћи вишта се важно није десило на фронту осим сукоба патрола северно од Шмен де Дам и према Савињелу.

Авијатика. — Између 15 и 16 децембра наши су авијатичари бомбардовали станице у Мевверу, Мецу и Тивонвљу, као и непријатељске стаблимане у области Вузуса и Ретела.

Извештај од 23 сата. — Средња артиљеријска борба на већем делу фронта, а доста жива у области Бомова, на десној обали Мезе. Пешачке акције није било.

Извештај Штаба Источне Војске. — Француске и грчке ескадриле успешно су напале бомбама и митраљезима непријатељске логоре у долини Вардара.

На битовском фронту француска авијатика је бомбардовала авијатичарски терен у Ресну.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ На целом фронту обична канонада. Реципрочна активност па-

трола у долини Арса. Одбили смо два напада код Косталунге и Монте Мелаго, на висоравни Азјаго, и задобили заробљенике.

На Пјаве Векја, за време патролне акције, задобили смо неколико заробљеника.

Синоћ у 21 и по сати два непријатељска авијатичара, верни својим варварским инстинктима, који су се нарочито развили од пораза који су претрпели код Тревиза, бомбардовали су отворене вароши Тревизе, Монтебелуна, Костелуанго и Падову.

У центру Падове, који је најнасељенији део вароши и где има највише споменика, пало је 8 бомба, од којих је погинуло 13 лица а рањено 60. Међу жртвама, које су већином жене и деца, налази се само 6 војника. Ни један споменик није оштећен. У осталим варошима није било ни жртава ни штете.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ПЕТРОГРАД. — Руски министар војни упutio је војсци прокламацију, позивајући је да се врати на стару дисциплину. Иначе прети строгим казнама.

БЕРН. — Јављају из Берлина Централне Силе су одбиле захтев Пољске да учествује у разговорима у Брест-Литовску.

АТИНА. — Г. Венизелос је стигао у Рим. По повратку са пута држаће ваде велики говор у коме ће изнети своје утиске са пута, обећања која је добио, и позваће народ да се покаже достојан своје судбине. После тога г. Венизелос ће одмах отпутовати у Патрас, Јањину и Солун.

РИМ. — Г. Пашин је стигао у Рим и разговарао је са италијанским министром спољних послова г. Сонино и са г. Венизелосом.

ЛОНДОН. — Преставници Централних Сила састаће се у понедељак у Брест-Литовску да коначно утврде своје противпредлоге.

ЛОНДОН. — »Дејли Кроњикл« каже да изгледа да Немачка сумња у успешан резултат споразумевања са Русијом.

ПЕТРОГРАД. — Са свих страна долазе протести разних организација, које су против засебног мира. У том погледу утркују се трговачке коморе, сељачка удружења и радничке комитетиве.

ЛОНДОН. — Главни циљ одлагања разговора у Брест-Литовску јесте у томе, што Немци желе да сазнају којом снагом располажу Украјинци.

ЛОНДОН. — Обраћајући се другој армији Кајзер је рекао: »Борба на источном фронту је тренутно престала. Надајмо се да је тај престанак коначан.